

УДК [378.4.018.43:004.77]:373.3.011.3-051

НАТАЛІЯ ЯРЕМЧУК, кандидатка педагогічних наук,
доцентка, доцентка кафедри загальної педагогіки та
педагогіки вищої школи, Львівський національний
університет імені Івана Франка, Україна
ORCID ID 0000-0001-7218-6543
yaremnl6@gmail.com

ПРОФЕСІЙНА ДИСТАНЦІЙНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: ХАРАКТЕРИСТИКА БАЗОВИХ ПОНЯТЬ

NATALIYA YAREMCHUK, Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor, Associate Professor of the Department
of General Pedagogy and Pedagogy of Higher School, Ivan
Franko National University of Lviv, Ukraine

DISTANCE PROFESSIONAL TRAINING OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS: CHARACTERIZATION OF BASIC CONCEPTS

У статті розглянуто дефінітивний аналіз понять задля інтерпретації інноваційного бачення особливостей професійної дистанційної підготовки вчителів початкової школи в умовах цифровізації освітнього середовища. З позиції сучасних наукових досліджень представлено поняття "професійний розвиток", "професійне становлення", "професійна підготовка", "професійна готовність", "педагогічна освіта" та авторський погляд "професійна дистанційна підготовка вчителів початкової школи" у контексті Е-дистанційного навчання. Подано їхні структурно-функціональні характеристики та межові особливості.

Ключові слова: професійна дистанційна підготовка вчителів початкової школи, професійний розвиток, професійне становлення, професійна готовність, Е-дистанційне навчання.

Summary. The article presents a definitional analysis of concepts aimed at the interpretation of an innovative vision of the features of professional distance training of primary school teachers in the conditions of digitalization of the educational environment. The concepts "professional

development", "professional formation", "professional training", "professional readiness", "pedagogical education" as well as the author's view on "professional distance training of primary school teachers" in the context of distance learning are presented from the standpoint of modern scientific research. Their structural and functional characteristics and differentiating features are presented as well.

Key words: professional distance training of primary school teachers, professional development, professional formation, professional readiness, distance learning.

Meta: визначити та інтерпретувати базові поняття відповідно до генези чинників професійної підготовки вчителя початкової школи в умовах Е-дистанційного навчання.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Цифрові трансформації в усіх соціальних сферах спроєктували концептуально інноваційне бачення інституційних формоутворень, які вможливили появу нового багатоаспектного освітнього середовища для діяльності, взаємодії, послуг тощо. Процес діджиталізації, цифрові освітні технології, цифрові ресурси та інструментарії дозволяють формувати альтерна-

тивні підходи до побудови педагогічних систем і процесів, реалізуючи новаторські ідеї у теоретико-методологічних дослідженнях і прикладних застосунках. У відповідних перетвореннях архітектурно змінюється професійна підготовка вчителів початкової школи, яка під впливом глобально-кризових явищ (пандемія COVID-19, війна) акселеративно мобілізувала структурно-функціональну та організаційно-педагогічну реорганізацію Е-дистанційного навчання. Відповідний досвід Е-дистанційного навчання в освітньому процесі ЗВО сформував низку суперечностей щодо якості підготовки вчителів, ресурсних можливостей виконання навчальних дій, дотримання вимог у проходженні педагогічної практики (застосування відповідного навчального контенту, методично грамотне їх виконання), ідентифікація студента у процесі контрольно-оцінної діяльності викладача, створення можливостей для професійного формування в межах формальної, неформальної та інформальної освіти, захисту авторських прав на інтелектуальну власність тощо.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблематика професійної підготовки вчителя початкової школи маштабно представлена в дослі-

дженнях українських учених, проте її особливістю є безперервне оновлення наукового пошуку, що обумовлене низкою чинників (освітня політика та реформи, трансформації в системі педагогічної освіти тощо). Наукові розвідки в даній тематиці варто розглядати у двох напрямках: загальні підходи професійної підготовки педагога (І. Богданова, В. Бондар, Н. Глузман, Н. Гузій, О. Дубасенюк, В. Ковальчук, А. Линенко, Л. Мартинець, Н. Мукан, Т. Осипова, О. Пехота, В. Семиченко, С. Сисоєва, І. Соколова, Ю. Сліпич, Г. Троцько, В. Ягупов) та особливості професійної підготовки вчителя початкової школи (Н. Бібік, О. Дудник, В. Желанова, Н. Кічук, Л. Коваль, І. Пальшкова, Т. Пилипюк, О. Матвієнко, І. Осадченко, О. Савченко, О. Цюник, Л. Хомич, Л. Хоружа, О. Ярошинська та ін.). Важливий аналіз проблеми з позиції застосування інформаційно-комунікативних технологій та Е-дистанційного навчання у професійній підготовці вчителів ПШ (В. Андрієвська, Н. Бахмат, Н. Воропай, Л. Гаврілова, О. Гапонова, В. Гринько, С. Гунько, Н. Гущина, А. Дрокіна, Л. Петухова, М. Ковальчук, А. Коломієць, В. Коткова, А. Крижановський, Н. Кириленко, О. Муковіз, І. Онищенко, Н. Олафіренко, С. Петренко, О. Рибалко, Ю. Соколова, О. Співаковський, О. Суховірський, І. Хижняк, О. Чернякова, В. Шакоцько, О. Шиман). Проте на маргінезі залишається концептуальне бачення професійної підготовки вчителя початкової школи в умовах Е-дистанційного навчання.

У сучасних наукових розвідках глибинно експертуються зміни в системі професійної підготовки вчителя початкової школи відповідно до законів України "Про освіту", "Про вищу освіту", Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки, Концепції "Нова українська школа", Концепції розвитку педагогічної освіти, Професійного стандарту вчителя початкових класів, проєкту "Цифрова адженда України – 2020", проєкту Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року, наказу МОН

про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників із розвитку цифрової компетентності тощо.

Таким чином, актуальні переформування спрямовані на змістові реорганізації задля якісної підготовки педагога, відносно до вдосконалення національних здобутків та засад євроінтеграційних тенденцій. Професійна підготовка педагога в умовах Е-дистанційного навчання є ще однією трансформацією, яка вдосконалює педагогічну систему з огляду відкритості, гнучкості, варіативності, елективності, альтернативності, мобільності, індивідуальності, автономності, інтерактивності. Аргументовано дана інновація є конструктивною концептуальною ідеєю, яка вимагає різностороннього аналізу, зокрема, понятійно-категоріального апарату. Базові поняття інтерпретують вихідні можливості розвитку та потенційної реалізації конструкції, тому грамотне семантичне відображення є чинником продуктивної результативності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вимогою до проєкування конструкцій інноваційних понять виступає глибинний і різносторонній огляд вихідних понять. Загалом наукове поняття як форма наукового мислення представлене в науковому терміні. Природа його формотворення передбачає виокремлення феномена (явища, системи, процесу тощо) з узагальними характерними ознаками та побудову співвідношення з межовими поняттями згідно із спеціальною галузю знань. Звідси робимо висновок, що професійне поняття застосовується для певної характеристики об'єктів окремої галузі. Термінологічна номінація вимагає виокремлення зовнішніх і внутрішніх мовних чинників; змісту та обсягу турміна. Його визначення залежить від грамотного семантичного виокремлення особливостей феномена (загальних, одиничних та особливих), тому є тривалим складним діалектичним процесом, який передбачає історичну ретроспективу або узагальнення сучасних тенденцій,

ураховуючи актуальні парадигми, концепції, теорії певної галузі знань, які здатні трансформуватись, оновлюючи зміст поняття.

Дефініція "професійна підготовка вчителів початкової школи" є багатофункціональною, багатоструктурною та багаторівневою. Отже, визначення вимагає термінологічного аналізу понять - "професійний розвиток", "професійне становлення", "професійна підготовка", "професійна готовність", "педагогічна освіта". Їхня інтерпретація базується на діалектичній єдності професіоналізму діяльності та професіоналізму особистості, що передбачає взаємодоповнення - розвиток особистості обумовлює професійний ріст і самоактуалізацію, а професійна діяльність впливає на розвиток особистості.

У наукових розвідках присутні підміна та узагальнення полісемантичних понять "професійний розвиток" і "професійне становлення", тому є потреба у трактуванні дефініцій. В. Ягупов зазначає, що в основі фаховості – особистість, розвиток котрої забезпечує професійна освіта та професійне становлення. "Особистість фахівця – це соціально зумовлена система відповідних якостей людини, що включає найсуттєвіші соціальні та професійно важливі якості, риси та прояви, які формують суб'єкта професійної діяльності, визначають неповторну культуру його фахової поведінки, професійної взаємодії, індивідуальний стиль професійної діяльності як суб'єкта індивідуального, соціального та професійного буття у соціально-професійному середовищі" (Ягупов, 2015, с. 22).

"Професійний розвиток" базується на категорії "розвиток", обумовлено зв'язком із відповідною професією (зокрема, педагогічною), і передбачає формування професійних якостей і здобуття професійних знань та вмій. У понятійному полі - "професійний розвиток" ("професіогенез особистості") – це процес формування суб'єкта професійної діяльності, тобто системи певних властивостей в умовах неперервної професійної освіти,

самовиховання та здійснення професійної діяльності (*Енциклопедія освіти, 2021, с. 733*). Професійний розвиток не є автономним процесом, а "взаємообумовлений з особистісним, соціальним, індивідуальним та суб'єктивним розвитком" (*Безсонова, 2017, с. 22*). Виокремлення етапів безперервного професійного розвитку в межах виконання професійної діяльності залежить від кількісних і якісних особистісних змінних ("комунікативні, мотиваційні, характерологічні, рефлексивні, освітні, інтелектуальні, психофізіологічні" (*Енциклопедія освіти, 2021, с. 733*)), появи новоутворень (професійний вибір, професійне самовизначення, професійна спрямованість, професійна позиція, суб'єктність, професійна освіченість, професійна компетентність, професійна культура, професійне мислення, професійна ідентифікація, готовність до професійної діяльності, професійна соціалізація, професійне зростання), які констатують перехід на новий рівень розвитку задля досягнення професійної самореалізації. Професійний розвиток як узагальнювальна категорія розкриває професійне дозрівання, формування, саморозвиток і самовдосконалення суб'єкта праці (*Ягунов, 2015, с. 22–28*).

Етапом входження в систему фахової діяльності особистістю є професійне становлення. "Професійне становлення" – процесуальні дії, спрямовані на якісні зміни в особистості щодо самовизначення, професійної ідентифікації та самореалізації у професії. На думку О. Кокун, професійне становлення фахівця – процес прогресивної зміни його особистості внаслідок соціальних впливів, професійної діяльності та власної активності, спрямованої на самовдосконалення і самоздійснення. При цьому професійне становлення обов'язково передбачає потребу в розвитку і саморозвитку, можливість і реальність її задоволення, а також потребу у професійному самозбереженні (*Кокун, 2012*). Влучне узагальнення О. Безсонової, котра

підтримала думку В. Слободчікова, що "становлення", "формування", "перетворення" є складовими процесу розвитку, а "професійне становлення" – першочерговий етап "професійного розвитку" (*Безсонова, 2017, с. 26*). У процесі професійного становлення змінюються пріоритети сенсожиттєвості у спрямуванні до формування образу професійної діяльності, професійної системи цінностей, професійного стилю життя. Відповідно фахово створені організаційно-педагогічні умови формальної, неформальної та інформальної педагогічної освіти забезпечують оптимально комплексний професійний розвиток у структурі професійної підготовки вчителя початкової школи. Запит на проєктування індивідуальної освітньої траєкторії студента передбачає розгляд потенціалу професійного розвитку в усіх структурних компонентах освітнього процесу в комплексній взаємодії з "рушійними силами – пізнанням свого "Я" та саморозвитком особистості" (*Слініч, 2011, с. 135*).

Координатором сучасних змін у професійному розвитку вчителя початкової школи є Концепція "Нова українська школа", у якій його роль обумовлена функціями організатора освітнього середовища відповідно до інноваційних особистісних професійних якостей (лідерські, фасилітаторські (координаційні), професійне зростання, креативність, генерування ідей, наполегливість до наукового та методичного пошуку, робота в команді, комунікативність, гнучкість, адаптивність та ін.), формування яких необхідне на етапі професійного становлення, в умовах професійної підготовки педагога. Зрештою, професійна підготовка вчителя початкової школи до професійної діяльності за стандартами Концепції "НУШ" передбачає трансформацію змісту педагогічної освіти з пріоритетом особистісного розвитку майбутнього педагога. Тому, "професійний розвиток педагога" домінує у його "професійній підготовці".

Отже, "професійний розвиток"

і "професійне становлення" вчителя початкової школи є психолого-педагогічними категоріями, які передбачають формування особистісних якостей майбутнього педагога задля професійної самореалізації в умовах НУШ.

Комплексний понятійний аналіз "професійної підготовки вчителя початкової школи" потребує доповнення через категорії "професійна підготовка", "професійна готовність", "педагогічна освіта". Їхня інтерпретація може визначитися двояко, у контексті: ретроспективи педагогічного явища (феномена, процесу) або сучасних тенденцій розвитку педагогічної науки. Важливо інноваційно оцінити предмет дослідження, оскільки перспективи розвитку формують запит на сучасні ресурси та потенційні можливості.

Термін "професійна підготовка" актуальний у науково-пошуковому полі досліджень, що обумовлює низку авторських дефініцій, проте в законодавчій базі присутній у редакції Закону України "Про вищу освіту" – "професійна підготовка" – здобуття кваліфікації за відповідним напрямом підготовки або спеціальністю. Важливо, що в українському правовому забезпеченні сьогодні відсутній окремий закон "Про професійну підготовку вчителя" (*Ничкало, Лук'янова, Хомич, 2021, с. 11*), що обумовлює дискурси, і в понятійному визначенні зокрема.

У словникових довідках "підготовка" визначається як запас знань, умінь, навичок, досвіду та ін. у синонімічному поєднанні з "виучкою" та "вишкуллом" (*Універсальний словник української лексики. Синоніми, антоніми, омоніми, 2011, с. 359*). "Підготовка" як: 1) дія за знач. підготувати; 2) запас знань, навичок, досвід і т. ін., набутий у процесі навчання, практичної діяльності у подальшому значенні результату "підготовлений" як готовий до якої-небудь діяльності, здатний до неї (*Великий тлумачний словник української мови, 2005, с. 952*). Це представлено в основі поняття професійної підготовки, що

семантично еволюціонувало відповідно до освітніх парадигм. В. Семиченко "професійну підготовку" трактує за тріадою способів: процес, під час якого відбувається професійне становлення фахівця; мета і результат діяльності ЗВО; сенс включення студента в освітню (за автором, навчально-виховну) діяльність (Семиченко, 2004). "Професійна підготовка" у дослідженні Т. Танько – "це система організаційних та педагогічних заходів, які забезпечують формування в особистості професійної спрямованості, системи знань, навичок, умінь і професійної готовності, що, у свою чергу, визначається як суб'єктивний стан особистості, яка вважає себе здатною і підготовленою до виконання певної професійної діяльності та прагне її виконати" (Танько, 2004, с. 16). О. Дудник розглядає "професійну підготовку" як спеціально організовану систему освітніх заходів, що передбачає активне включення студента у навчально-виховну діяльність з метою формування сукупності професійних та особистісних якостей, професійних знань, умінь, навичок, досвіду роботи, а також готовності до їх реалізації у майбутній професійній діяльності (Дудник, 2020, с. 81). Т. Садова через межовість суміжних термінів "професійна підготовка", "професійно-педагогічна підготовка" та "підготовка до педагогічної діяльності" інтерпретує визначення "професійно-педагогічна підготовка" як підготовка до педагогічної діяльності, а саме професійної (Садова, 2009, с. 327), констатуючи, що йдеться про систему заходів (змістових, організаційних), що не обмежуються лише спрямованістю на формування знань, умінь, навичок, а й направлена на розвиток особистісного потенціалу студента; мета та результат даної підготовки – "готовність студентів до виконання майбутньої професійної діяльності" (Садова, 2009, с. 327). Зважаючи, що процес професійної підготовки майбутніх педагогів - багатofункціональна система компонентів і взаємозв'язків, то їхня характеристика

визначає особливості підготовки. До таких показників належать: різновиди підготовки, спрямованість, зміст, методологічні підходи (зокрема, структурно-системний, функціонально-системний) тощо. Головними характеристиками є системність, цілісність, процесуальність (Садова, 2009, с. 327–328).

Отже, "професійна готовність"/ "готовність до педагогічної діяльності" є результатом "професійної підготовки"/"професійно-педагогічної підготовки", що обумовлено психічним станом і якісними особистісними характеристиками, які визначають такий стан (за О. Цюняк), а структурні компоненти "професійної готовності" представлені як мотиваційний, когнітивний, операційний, емоційно-вольовий (за Я. Мандрик) (Цюняк, 2021, с. 16). Т. Садова наводить два напрями наукових досліджень "готовності до педагогічної діяльності": 1) комплекс професійних знань, умінь і навичок та особистісних рис, які спрямовані на успішну реалізацію професійних функцій (зокрема, педагогічні здібності, професійну спрямованість, переконання, професійні пізнавальні процеси (пам'ять, мислення, увага, уява), емоційна стійкість, цілеспрямованість, прагнення самоудосконалення та ін.; 2) включення у професійну діяльність через потенційні можливості професійного саморозвитку (Садова, 2009, с. 329).

Забезпечувальним компонентом професійної підготовки вчителя є здобуття ним педагогічної освіти, яка виявляється у "системі підготовки спеціалістів дошкільної, початкової та середньої освіти" (Енциклопедія освіти, 2021, с. 722) і спрямована на вирішення двох комплексів завдань - "сприяти соціально цінному розвитку особистості майбутнього педагога та допомагати йому у професійному становленні та спеціалізації у педагогічній діяльності" (Енциклопедія освіти, 2021, с. 722–723). Метою і результатом педагогічної освіти є рівень освіти/освіченості, що співмірне із сформованістю професійних ком-

петентностей (інтегральні, загальні, спеціальні), які передбачені як результат навчання за відповідною освітньою програмою.

У деяких наукових розвідках ототожнюється поняття "професійна підготовка" та "професійна освіта", що зумовлює семантичну суперечність. "Професійна підготовка фахівця є складною психолого-педагогічною системою зі специфічним змістом, наявністю структурних елементів, формами стосунків, особливостями навчального процесу, специфічними для цієї спеціальності знаннями, вміннями і навичками" (Павлик, 2004, с. 4). Дефініція "професійна освіта": "1) сукупність знань, навичок і умінь, оволодіння якими дозволяє працювати фахівцем вищої і середньої кваліфікації; 2) підготовка в навчальних закладах фахівців для трудової діяльності в певній галузі народного господарства, науки, культури; 3) складова частина системи освіти" (Професійна освіта, 2000, с. 273). Інтерпретацію розмежування понять представив Т. Десятков. В основі "професійної підготовки" – виконання певної роботи, відповідної до цілей навчання, яка не впливає на підвищення освітнього результату, а "професійна освіта" обумовлена якісними змінами рівня освіченості (знання, вміння, навички, професійні компетентності, професійні цінності, професійна культура) як процесу і результату (Десятков, 2002, с. 9–23).

Л. Пасічник, аналізуючи особливості "професійної підготовки вчителя", зупиняється на дослідженні І. Манохіної, котра стверджує, що "професійна підготовка" є складною багаторівневою педагогічною системою, яка включає певну сукупність цілей, змісту, форм, методів, засобів і технологій, зумовлених сутнісними потребами суб'єктів педагогічної взаємодії. Крім того, це процес і результат формування готовності особистості до виконання певної професійної діяльності (Манохін, 2015, с. 131; Пасічник, 2020, с. 44).

Дані понятійні розмежування узагальнила Т. Рогова. Дослідниця

наголошує, що в довідковій літературі впродовж тривалого часу "професійна підготовка" трактувалась через "засвоєння знань, умінь, навичок", проте з розширенням мети підготовки фахівців у сучасній системі вищої освіти змінилися і масштабувались завдання (від когнітивних стандартів - до соціальної значущості; самореалізації індивіда фахівця у змінних умовах і пошук шляхів самовдосконалення; засвоєння суспільних норм задля адаптації на ринку праці; удосконалення особистості фахівця як суб'єкта індивідуальності та ін.) (Рогова, 2017, с. 297–300).

Задля уникнення підміни дефініцій необхідно визначити вихідні методологічні підходи: "професійна підготовка" – процесуальний підхід (низка (серія) взаємопов'язаних функціональних дій/операцій (процес навчання; планування, організування, мотивування, контролювання, регулювання; самостійна діяльність суб'єктів; інформаційно-комунікативна діяльність та ін.) спрямованих на досягнення мети організаційно-педагогічного процесу; реорганізація здійснюється під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників; системний підхід - проєктування педагогічної системи як динамічного комплексу структурно-функціональних компонентів і взаємозв'язків, які відповідають меті задля досягнення педагогічного результату; передбачає створення умов для управління педагогічним процесом; результативний підхід (представлено рівнями готовності до здійснення професійної діяльності); "професійна освіта" – комплексний 1. системність та єдність цілей, завдань, змісту, методів і форм педагогічної освіти; 2. спрямованість на сформованість професійної поведінки через здобуття професійних знань, умінь, навичок; зміна структури інституційних одиниць задля якісних організаційних перемін; удосконалення педагогічних технологій для ефективнішого освітнього результату) і результативний (сформованість загальних і професійних компетентностей) підходи.

Поняття "професійна підготовка вчителя початкової школи", незважаючи на масштабність і тривалість досліджень, однозначно не представлено, і відповідно до реформ перебуває в системі оновлення. О. Дудник, аналізуючи праці В. Бондаря, О. Савченко, Л. Хомич про стан професійної підготовки вчителів початкової школи, трактує термін як "спеціально організований освітній процес, що передбачає активне включення студента у навчально-виховну діяльність з метою формування професійної компетентності, що охоплює професійно особистісні якості, специфічні для даної професії знання, уміння, навички, досвід роботи, та готовності до їх ефективної реалізації у майбутній професійній діяльності" (Дудник, 2020, с. 82), що представлено відповідними компонентами: загальна підготовка (методологічно-розвивальна); спеціально-професійна (психолого-педагогічна, методична); особистісна підготовка (самовиховання особистості майбутнього педагога, його самовизначення) (Пилипюк, с. 51).

Л. Поліщук зазначає, що трактування поняття "професійна підготовка вчителя" змінюється залежно від "мети навчання і виховання, уявлення про його професійні характеристики і якості" (Поліщук, 2010, с. 2). Інноваційне бачення представлено в дослідженні О. Цюняк: "професійну підготовку майбутніх вчителів початкових класів" необхідно розглядати як систему організаційно-педагогічних умов, відповідного освітнього інноваційного середовища та наявності сучасного навчально-методичного забезпечення, спрямованих на формування професійної готовності до застосування інформаційно-комунікаційних технологій в умовах цифрової трансформації освіти" (Цюняк, 2021, с. 19–20).

Отже, понятійна інтерпретація системи організації професійної підготовки вчителя початкової школи в умовах інформатизації вищої освіти та Е-дистанційного навчання, формування медіаграмотності, застосування інформаційно-кому-

нікативних технологій, дистанційних освітніх технологій (цифрові, мережеві, мультимедійні, мобільні, хмарні, віртуальні тощо) має свої структурно-функціональні та інституційні особливості. Індустрія Е-дистанційного навчання базується на тріаді взаємодоповнювальних складових (технологічна, психолого-педагогічна, методична), зміни в яких обумовили відповідний прогрес розвитку щодо інформаційної підготовки: метод-педагогічна технологія-форма організації навчання. Завдяки цьому ми аналізуємо не тільки Е-інструментарії, а й Е-середовище для навчання.

З-поміж низки споріднених понять "дистанційне навчання", "дистанційна освіта", "електронне навчання", "онлайн-навчання", "електронна освіта", "цифрова освіта" ми зупиняємось на визначенні електронного дистанційного навчання та електронної дистанційної освіти як базових, що відповідають предмету дослідження. Е-дистанційне навчання - різновид дистанційного навчання, за яким учасники та організатори навчального процесу здійснюють переважно індивідуалізовану взаємодію як асинхронно, так і синхронно у часі, принципово використовуючи електронні транспортні системи доставки засобів навчання та ін. інформаційних об'єктів в Інтернеті. Е-дистанційна освіта - різновид освітньої системи, у якій навчально-виховний процес підтримується технологіями е-Д. н., а організація освітнього процесу забезпечує реалізацію принципів відкритості освіти (Енциклопедія освіти, 2021, с. 226).

Відповідно наше авторське формулювання поняття "професійна дистанційна підготовка вчителів початкової школи" - це комплексна система психолого-педагогічних заходів, які спрямовані на формування готовності до педагогічної діяльності засобами електронних/цифрових технологій навчання в умовах опосередкованої активної комунікативної суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу та персоналізації освітнього середовища.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Професійна підготовка вчителів початкової школи в сучасних реаліях піддається низці впливів, що зумовлює перегляд змісту та форми організації. Е-дистанційне навчання і цифрові можливості освітнього середовища вимагають концептуального переосмислення усієї "професійної підготовки" як педагогічної системи, і передумовою відповідних змін є дефінітивний аналіз задля термінологічної точності та результативності в подальшому дослідженні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Безсонова, О. К. (2017). Дефініційний аналіз дослідження поняття "професійний розвиток молодого вихователя дитячого садка". *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*, 1 (350), 21–28.
- Великий тлумачний словник сучасної української мови. (2005). Київ, Ірпінь: Перун, VIII, 1728 с.
- Десятов, Т. (2002). Сучасне наукове бачення неперервної професійної освіти: стратегія розвитку в масштабах геополітичних регіонів. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*, 2, 9–23.
- Дудник, О. М. (2020). Сутність поняття "Професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи". *Modern engineering and innovative technologies*, 12, Part 4. June, 79–83. DOI: 10.30890/2567-5273.2020-12-04-069.
- Енциклопедія освіти. (2021). Національна академія педагогічних наук України. Київ: Юрінком Інтер, 1144 с.
- Про вищу освіту. Закон України. Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>. (дата звернення: 15.01.2022).
- Кокун, О. М. (2012). Психологія професійного становлення сучасного фахівця. Київ. 200 с.
- Манохіна, І. В. (2015). Проблема професійної підготовки фахівців соціально-педагогічної сфери в науковій літературі. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*, 1 (9), 128–134.
- Ничкало, Н., Лук'янова, Л., Хомич, Л. (2021). Професійна підготовка вчителя: українські реалії, зарубіжний досвід. Київ: Вид-во ТОВ "Юрка Любченка". 54 с.
- Павлик, О. (2004). Професійно-педагогічна підготовка майбутніх перекладачів до використання офіційно-ділового мовлення. (Автореф. дис. ... канд. пед. наук). Хмельницький, 20 с.
- Пасічник, Л. В. (2020). Сутність поняття "підготовка майбутнього вчителя української мови і літератури" в історико-педагогічному дослідженні: варіативність підходів. *Інноваційна педагогіка*, 20. 43–47.
- Пилипюк, Т. В. Сутність поняття "підготовка майбутніх учителів початкової школи" в сучасній педагогіці. Взято з <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/30360/Rylyriuk.pdf?sequence=1> (дата звернення: 15.01.2022).
- Поліщук, Л. П. (2010). Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи в Англії в умовах євроінтеграції. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 121 с.
- Професійна освіта. Словник. (2000). Київ: Вища школа, 380 с.
- Рогова, Т. В. (2017). Професійна підготовка студентів у ВНЗ: її ознаки та якість. *Педагогіка та психологія*, 56, 294–301.
- Садова, Т. А. (2009). Професійно-педагогічна підготовка: дефінітивний аналіз проблеми. *Педагогічні науки*, 51, 326–332.
- Семиченко, В. А. (2004). Психологія педагогічної діяльності. Київ: Вища школа. 335 с.
- Сліпич, Ю. (2011). Професійний розвиток педагогів як педагогічна категорія. *Молодь і ринок*, 1, 132–135.
- Танько, Т. П. (2004). Теорія та практика музично-педагогічної підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів у педагогічних університетах. (Автореф. дис. ... доктора пед. наук). Харків. ХДПУ ім. Г. С. Сковороди. 41 с.
- Універсальний словник української лексики. Синоніми, антоніми, омоніми. (2011). Харків: Торсінг плюс. 768 с.
- Цюняк, О. (2021). Професійна підготовка майбутніх вчителів початкових класів в умовах цифрової трансформації освіти. Івано-Франківськ: Кушнір Г. М. 316 с.
- Ягупов, В. В. (2015). Професійний розвиток особистості фахівця: поняття, зміст та особливості. *Наукові записки НаУКМА*, 175, 22–28.

REFERENCES

- Bezsonova, O. K. (2017). Definičnýj analiz doslidzhennja ponjattja "profesijnyj rozvytok molodogho vykhovatelja dytjachogho sadka". *Naukovyj visnyk Skhidnojevropskogo nacionalnogo universytetu imeni Lesi Ukrajinky*, 1 (350), 21–28.
- Velykyj tлумачnyj slovnyk suchasnoji ukrajinskoji movy. (2005). Kyiv; Irpinj: Perun, VIII, 1728 s.
- Desjatov, T. (2002). Suchasne naukove bachennja neperervnoji profesijnoji osvity: strateghija rozvytku v mashtabakh gheopolitychnykh rehioniv. *Neperervna profesijna osvita: teorija i praktyka*, 2, 9–23.
- Dudnyk, O. M. (2020). Sutnistj ponjattja „Profesijna pidghotovka majbutnjogho vchytelja pochatkovoji shkoly“. *Modern engineering and innovative technologies*, 12, Part 4. June, 79–83. DOI: 10.30890/2567-5273.2020-12-04-069.
- Encyklopedija osvity (2021). Nacionaljna akademija pedagoghichnykh nauk Ukrajiny; [ghol. red. V.Gh. Kremenj; zast. ghol. red. V. I. Lughovyj, O. M. Topuzov; vidp. nauk. sekr. S. O. Sysojeva]: 2-ghe vyd., dopov. ta prererob. Kyjiv: Jurinkom Inter, 1144 s.
- Pro vyshhu osvitu. Zakon Ukrajiny. Vzjato z <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>. (data zvernennja: 15.01.2022).
- Kokun, O. M. (2012). Psykhologhija profesijnogho stanovlennja suchasnogho fakhivcja. Kyiv, 200 s.
- Manokhina, I. V. (2015). Problema profesijnoji pidghotovky fakhivciv socialjno-pedagoghichnoji sfery v

naukovij literaturi. Visnyk Dnipropetrovskogo universytetu imeni Aljfreda Nobelja. Serija "Pedagoghika i psykholohija". 1 (9), 128-134.

Nychkalo, N., Luk'janova, L., Khomych, L. (2021). Profesijna pidgotovka vchytelja: ukrajinsjki realiji, zarubizhnyj dosvid. Vyd-vo TOV "Jurka Ljubchenka". 54 s.

Pavlyk, O. (2004). Profesijno-pedagoghichna pidgotovka majbutnikh perekkladachiv do vykorystannja oficijno-dilovogho movlennja. (Avtoref. dys. ... kand. ped. Nauk). Khmeljnycjkyj. 20 s.

Pasichnyk, L. V. (2020). Sutnistj ponjattja "pidgotovka majbutnjogho vchytelja ukrajinsjkoji movy i literatury" v istoryko-pedagoghichnomu doslidzhenni: variatyvnistj pidkhodiv. Innovacijna pedagoghika, 20, 43–47.

Pylypjuk, T. V. Sutnistj ponjattja "pidgotovka majbutnikh uchyteliv pochatkovoji shkoly" v suchasnij

pedagoghici. Vzjato z <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/30360/Pylypiuk.pdf?sequence=1> (data zvernennja: 15.01.2022).

Polishhuk, L. P. (2010). Profesijna pidgotovka majbutnikh uchyteliv pochatkovoji shkoly v Anghliji v umovakh jevroiteghraciji. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka. 121 s.

Profesijna osvita. Slovnyk. (2000). Kyiv: Vyshha shkola. 380 s.

Roghova, T. V. (2017). Profesijna pidgotovka studentiv u VNZ: jiji oznaky ta jakistj. Pedagoghika ta psykholohija, 56, 294–301.

Sadova, T. A. (2009). Profesijno-pedagoghichna pidgotovka: definityvnyj analiz problemy. *Pedagoghichni nauky*, 51, 326–332.

Semychenko, V. A. (2004). Psykholohija pedagoghichnoji dijajlnosti. Kyiv: Vyshha shkola. 335 s.

Slipich, Ju. (2011). Profesijnyj rozvytok pedagoghiv jak pedagoghichna kateghorija. *Molodj*

irynok, 1, 132–135.

Tanjko, T. P. (2004). Teorija ta praktyka muzychno-pedagoghichnoji pidgotovky majbutnikh vykhovateliv doshkiljnykh zakladiv u pedagoghichnykh universytetakh. (Avtoref. dys. ... doktora ped. Nauk) Kharkiv: KhDPU im. Gh. S. Skovorody. 41 s.

Universaljnij slovnyk ukrajinsjkoji leksyky. Synonimy, antonimy, omonimy. (2011). Kharkiv: Torsingh pljus. 768 s.

Cjunjak, O (2021). Profesijna pidgotovka majbutnikh vchyteliv pochatkovykh klasiv v umovakh cyfrovoji transformaciji osvity. Monohrafija. Ivano-Frankivsk: Kushnir Gh. M. 316 s.

Jaghupov, V. V. (2015) Profesijnyj rozvytok osobystosti fakhivcja: ponjattja, zmist ta osoblyvosti. *Naukovi zapysky NaUKMA*, 175, 22–28.

Стаття надійшла 30.03.2022 р.

